

Recenzja

BERTRAM JOSEF. 2000. **Moosvegetation und Moosflora des Reservates Aletschwald**. 143 str., 58 ryc., 9 wielobarwnych tablic. Miękka opr., format 27,1 × 21,0 cm. Les Cahiers des Sciences Naturelles. 4. Kantonales Naturhistorisches Museum, Sion. Cena: nie podano. ISBN 2-88426-040-4; ISSN 1420-4223.

Rezerwat „Aletschwald” położony jest w bezpośrednim sąsiedztwie największego alpejskiego lodowca Aletsch, mającego długość 23,6 km i rozciągającego się pomiędzy masywami Finsteraarhorn, Aletschhorn i Jungfrau w Alpach Berneńskich w kantonie Wallis (Valais). Znajduje się on w całości w piętrze subalpejskim na wysokości 1600–2300 m n.p.m., a prawie połowę jego powierzchni pokrywają słynne lasy modrzewiowo-limbowe (*Rhododendro-Cembretum*). Omawiane opracowanie poświęcone jest mszakom rezerwatu, które, jak wszędzie w obszarach górskich, są istotnym, a miejscami nawet dominującym elementem szaty roślinnej w tej strefie, wykazując duże zróżnicowanie gatunkowe i biocenotyczne. Mimo że ma ono charakter lokalny warto na niego zwrócić uwagę z kilku względów. Po pierwsze jest to pełna, nowoczesna monografia brioflory obszaru, który można uznać za najbardziej reprezentatywny dla całych Alp, dając tym samym wyobrażenie o roślinności mszystej piętra alpejskiego tych gór. Po drugie opracowania tego typu należą ciągle do rzadkości w Alpach, więc wypełnia ono dość istotną lukę w znajomości szaty roślinnej i flory tego pasma górskiego. I po trzecie daje ono znakomity materiał porównawczy dla badaczy zajmujących się roślinnością piętra subalpejskiego w innych europejskich łańcuchach górskich, np. w Karpatach, Sudetach czy Pirenejach.

Krótką część wstępną dostarcza czytelnikowi podstawowych informacji o badanym terenie (położenie, geologia, klimat) oraz zawiera krótki opis jego szaty roślinnej. Ponad połowę całej książki zajmuje opis synuzji i zbiorowisk mszystych rezerwatu. Posługując się metodą fitosocjologiczną Braun-Blanqueta autor wyróżnił 60 zbiorowisk i ugrupowań mszaków naziemnych, wodnych, naskalnych, epiksylicznych i epifitycznych. Są one krótko scharakteryzowane, a ich skład florystyczny w większości wypadków udokumentowany jest w formie tabel fitosocjologicznych. Nie ma tu żadnych specjalnych nowości i wszystkie opisane zbiorowiska i synuzje mszyste znane są z innych części Europy, chociaż na pewną uwagę zasługuje zbiorowisko z *Dichelyma falcatum* (Hedw.) Myr., gdyż jest to pierwsze w pełni wiarygodne stwierdzenie tego gatunku w Alpach szwajcarskich. Interesujące są także ugrupowania mszyste na blokach skalnych na lodowcu, co z oczywistych względów jest osobliwością tych gór. Dominuje w nich *Dicranoweisia crispula* (Hedw.) Milde oraz *Racomitrium canescens* (Hedw.) Brid. tworzące tu osobliwą modyfikację określaną przez autora jako mod. „*mollissimum*”, a znaną w systematyce pod nazwą *R. canescens* var. *strictum* Schlieph. lub *R. mollissimum* Philib.

Flora mszaków rezerwatu liczy 414 taksonów, z których aż 137 zostało stwierdzonych po raz pierwszy przez autora. Lista florystyczna zestawiona jest alfabetycznie, a zaprezentowane ujęcia taksonomiczne są raczej tradycyjne i dość konserwatywne.

Książka jest bardzo elegancko i efektownie wydana, a dodatkową jej atrakcją są liczne wielobarwne fotografie ilustrujące rozmaite siedliska, zbiorowiska roślinne oraz poszczególne gatunki. Wiele z tych ostatnich zostało również zilustrowanych dobrymi rycinami kreskowymi. Książką tą winni zainteresować się w pierwszym rzędzie badacze zajmujący się roślinnością wysokogórską w Europie, dla których może ona stanowić wzór dla podobnych lokalnych opracowań flory mszaków i ich zbiorowisk. – RYSZARD OCHYRA, *Pracownia Briologii, Instytut Botaniki, Polska Akademia Nauk, ul. Lubicz 46, PL-31-512 Kraków, Polska.*